

Конституційне право та державне управління

УДК 342.9:504.03(73)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14397576>

Роль публічно-правових відносин у реалізації екологічної політики на локальному рівні в США

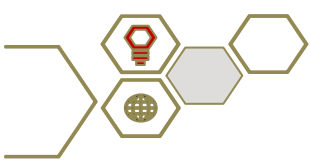
Алексєєнко Ігор Григорович,

кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач
кафедри цивільного, трудового та господарського права, Дніпровський
національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-2465-7499>

Прийнято: 24.11.2024 | Опубліковано: 11.12.2024

Анотація. Стаття присвячена дослідженню ключових аспектів децентралізації у сфері екологічної політики США, аналізу практичних кейсів реалізації екологічних програм на рівні штатів та оцінці потенціалу застосування цього досвіду в Україні. Мета дослідження полягає в комплексному аналізі правових механізмів взаємодії між федеральними, штатними та місцевими органами влади в США. Особлива увага зосереджена на визначенні конкретних моделей та інструментів, які можуть бути адаптовані до українських реалій з урахуванням унікальних особливостей правової системи та адміністративно-територіального устрою України.

У дослідженні використано методи порівняльного аналізу для вивчення правових і організаційних підходів у США та Україні; системного аналізу для оцінки децентралізації екологічної політики; а також кейс-метод для аналізу успішних програм у таких штатах, як Каліфорнія та Нью-Йорк. Джерельну базу

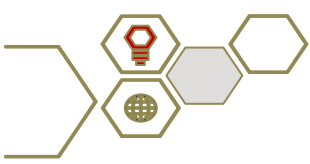

становлять наукові праці, офіційні документи та звіти щодо екологічної політики США та України.

Дослідження показало, що ефективна екологічна політика США базується на чіткому розподілі повноважень між федеральними, штатними та місцевими органами, що забезпечує адаптацію національних стандартів до локальних умов. Успішні приклади, такі як кліматичні програми Каліфорнії чи водна інфраструктура Нью-Йорка, демонструють роль децентралізації, фінансової спроможності та участі громад. Оцінка українських реалій виявила, що потенціал для застосування американського досвіду значний, однак його імплементація потребує адаптації до умов обмежених ресурсів, нерозвиненості громадянського суспільства та низького рівня екологічної культури.

Досвід США у сфері децентралізації, залучення громад до управління екологічними питаннями та фінансування екологічних програм може стати цінним джерелом інновацій для України. Наукова новизна статті полягає в порівняльному аналізі правових механізмів екологічної політики США та України, зокрема у визначенні ключових аспектів адаптації американського досвіду до українських реалій. У роботі вперше запропоновано підхід до інтеграції елементів екологічного федералізму США в українську систему управління екологічними процесами, що включає вдосконалення правової бази, створення фінансових інструментів підтримки місцевих громад і розвиток механізмів громадської участі в екологічній політиці.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, державне управління, міжнародне екологічне законодавство, екологічна політика США та України, внутрішня та зовнішня політика охорони навколишнього середовища.

The Role of Public-Law Relations in the Implementation of Environmental Policy at the Local Level in the United States

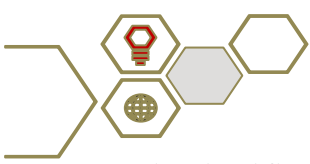
Igor Alekseenko,

PhD in Law, Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Civil, Labour, and Commercial Law, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2465-7499>

Abstract. The article is devoted to the study of key aspects of decentralization in the field of environmental policy in the United States, analysis of practical cases of implementation of environmental programs at the state level, and assessment of the potential for applying this experience in Ukraine. The purpose of the study is to comprehensively analyze the legal mechanisms of interaction between federal, state, and local governments in the United States. Particular attention is paid to identifying specific models and tools that can be adapted to Ukrainian realities, taking into account the unique features of the legal system and administrative and territorial structure of Ukraine.

The study uses comparative analysis methods to examine legal and organizational approaches in the United States and Ukraine, system analysis to assess the decentralization of environmental policy, and a case study method to analyze successful programs in states such as California and New York. The source base includes scientific papers, official documents, and reports on environmental policy in the United States and Ukraine.

The study showed that effective US environmental policy is based on a clear division of powers between federal, state, and local authorities, which ensures that national standards are adapted to local conditions. Successful examples, such as California's climate programs or New York's water infrastructure, demonstrate the role of decentralization, financial capacity, and community participation. The assessment of Ukrainian realities revealed that the potential for applying the American experience

is significant, but its implementation requires adaptation to the conditions of limited resources, underdeveloped civil society, and low levels of environmental culture.

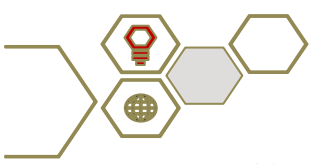
The US's experience in decentralization, community involvement in environmental management, and financing of environmental programs can be a valuable source of innovation for Ukraine. The scientific novelty of the article lies in a comparative analysis of the legal mechanisms of environmental policy in the United States and Ukraine, in particular, in identifying the key aspects of adapting the American experience to Ukrainian realities. For the first time, the paper proposes an approach to the integration of elements of US environmental federalism into the Ukrainian system of environmental management, including improvement of the legal framework, creation of financial instruments to support local communities, and development of mechanisms for public participation in environmental policy.

Keywords: administrative and legal regulation, public administration, international environmental legislation, environmental policy of the United States and Ukraine, domestic and foreign environmental policy.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання екологічних відносин у США та ролі локальних органів влади в реалізації екологічної політики активно обговорюється в закордонних академічних колах.

В. Фішель (W. Fischel) [1] у своїй роботі детально аналізує вплив децентралізованої системи управління на екологічну політику. Він підкреслює, що чітке розмежування повноважень між федеральним урядом і штатами сприяє зниженню бюрократичних перепон і підвищенню ефективності реалізації екологічних ініціатив. Також зазначає, що надмірна децентралізація може ускладнювати узгодження міжурядових дій у розв'язанні комплексних екологічних проблем.

У дослідженнях Д. Датт (D. Datt) і М. Мехра (M. Mehra) [2] акцентовано на унікальності американської моделі розподілу відповідальності, яка дозволяє локальним органам уряду адаптувати федеральні екологічні стратегії до

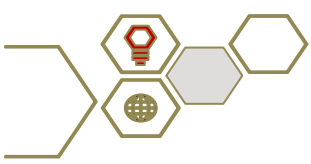
специфічних потреб громад. Проте автори наголошують, що цей підхід є дієвим лише за умови наявності прозорих механізмів співпраці та відповідного фінансування.

К. Сегерсон (K. Segerson) [3] та А. Сміт (A. Smith) [4] дослідили федеральні програми, спрямовані на захист водних ресурсів та боротьбу зі зміною клімату. Вони звертають увагу на успішні приклади міжурядового співробітництва в США, проте вказують на недостатнє вивчення наслідків розбіжностей у стандартах та методах моніторингу між окремими штатами. Це залишає прогалину в розумінні того, як ефективно гармонізувати екологічну політику в умовах різноманіття адміністративних підходів.

Юрисдикційні конфлікти між федеральними агентствами та штатами є центральною темою праць Е. Оутса (E. Oates) [5] та Е. Остром (E. Ostrom) [6]. Автори доводять, що ці розбіжності інтересів можуть уповільнювати процес ухвалення рішень, але водночас сприяють пошуку інноваційних підходів у сфері регулювання. У роботах бракує конкретних рекомендацій щодо адаптації таких інновацій до систем управління інших країн.

В українській науковій літературі, зокрема в дослідженнях Н. О. Брюшкової та О. Ф. Удовиці [7], обговорюється потенціал запозичення американського досвіду для реформування екологічної політики в Україні. Автори підкреслюють, що хоча виклики обох країн мають певну схожість, але просте перенесення американської моделі на українські реалії без урахування місцевих особливостей може призвести до неефективності.

Попри значний прогрес у вивченні ролі місцевих органів влади в екологічній політиці, недостатньо дослідженим залишається питання адаптації американського досвіду до українського контексту. Зокрема, бракує наукових розробок щодо подолання бар'єрів при інтеграції нових механізмів фінансування, налагодженні співпраці та розподілі відповідальності в українській системі управління.

Ця стаття спрямована на заповнення зазначених прогалин шляхом аналізу ефективних практик місцевого самоврядування в США та розробки рекомендацій щодо їхнього застосування в Україні.

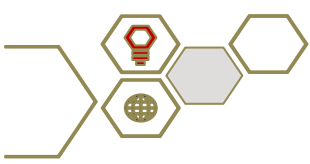
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На тлі значного інтересу до правового регулювання екологічних відносин у США, дослідження, присвячені адаптації цього досвіду до інших країн, зокрема України, залишаються обмеженими. Науковці детально аналізували механізми децентралізації в США, роль локальних органів влади у впровадженні національних екологічних стратегій та юридичні аспекти їхньої взаємодії з федеральними структурами, проте питання, як саме цей досвід може бути ефективно застосований в умовах іншої держави, яка перебуває на етапі реформування системи публічного управління, досі залишається відкритим.

Зокрема, українська правова система та адміністративно-територіальний устрій суттєво відрізняються від американської моделі. В Україні децентралізація ще перебуває на етапі становлення, що супроводжується викликами, пов'язаними з формуванням чітких механізмів розподілу повноважень між різними рівнями влади. Ці особливості потребують не просто адаптації американських підходів, а й розробки нових концепцій, які б ураховували національні реалії, культурні особливості та правові традиції.

Це дослідження покликане не лише подолати наявний розрив у науковій літературі, а й запропонувати практичні рекомендації, які б сприяли вдосконаленню екологічної політики України з урахуванням кращих міжнародних практик.

Формулювання цілей статті (визначення завдань). Мета дослідження – проаналізувати правове регулювання екологічних відносин у США та визначити роль локальних органів влади в реалізації екологічної політики, а також розробити рекомендації щодо адаптації ефективних механізмів децентралізованого управління до умов України для підвищення ефективності її екологічної політики.

Завдання статті:

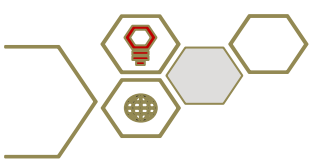

- визначити ключові аспекти децентралізації в екологічній політиці США, які сприяють її ефективній реалізації на місцевому рівні;
- розглянути практичні кейси реалізації екологічної політики в окремих штатах США та їхнє значення для національної екологічної стратегії;
- оцінити потенціал застосування американського досвіду в українських реаліях, ураховуючи специфіку правової системи та адміністративно-територіального устрою України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Локальні органи влади в США відіграють ключову роль у реалізації екологічної політики, забезпечуючи адаптацію національних екологічних стратегій до потреб і викликів конкретних регіонів. Ця роль ґрунтується на тому, що саме на місцевому рівні приймаються рішення, які безпосередньо впливають на стан довкілля, зокрема в галузі землекористування, зонування, поводження з відходами та захисту природних ресурсів.

Органи місцевого самоврядування історично мали основну юрисдикцію над землекористуванням, яку вони здійснюють через механізми планування та зонування [1]. Ці інструменти дозволяють визначати способи використання земельних ділянок, обмежувати забудову в природоохоронних зонах, установлювати вимоги до будівельних стандартів, які враховують енергоефективність, та розвивати зелені простори в містах. Водночас із розвитком екологічної політики компетенція локальних органів влади значно розширилася [2]. Вони отримали можливість упроваджувати місцеві податки та збори, спрямовані на фінансування екологічних проєктів, регулювати викиди парникових газів і впроваджувати програми з відновлюваної енергетики.

Наприклад, муніципалітети та штати впроваджують місцеві податки на викиди вуглецю, системи квот на обмеження й торгівлю викидами, а також заборони на використання певних екологічно шкідливих технологій або матеріалів [8, с. 265]. У деяких випадках місцева політика може навіть компенсувати негативні економічні наслідки загальнонаціональних заходів. Наприклад, якщо федеральний уряд запроваджує податок на викиди вуглецю,

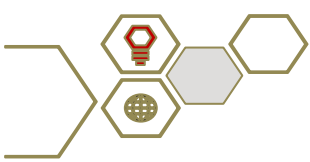
штат або муніципалітет може надати субсидії місцевим виробникам, щоб зменшити їхні втрати.

Цей механізм демонструє не лише гнучкість, але й стратегічну взаємодію між різними рівнями влади. Локальні органи здатні адаптувати національні стандарти до місцевих реалій, установлюючи додаткові обмеження або ж пом'якшуючи вимоги там, де це необхідно [9]. У таких умовах федеральні стандарти діють як базові, а штати та місцеві громади мають право встановлювати більш суворі правила. Це забезпечує ефективне врахування локальних екологічних викликів і водночас дозволяє уникнути надмірного регуляторного тягаря.

Значення екологічних програм штатів і місцевих органів влади особливо помітне на прикладі таких функцій, як водопостачання, очищення стічних вод і утилізація відходів. У Каліфорнії бюджет на екологічні програми зріс із 2,9 мільярда доларів у 2023 році до 4,9 мільярда доларів у 2025 році, що є найвищим показником загального фінансування таких заходів на рівні штатів [10]. Проте навіть з урахуванням таких інвестицій багато штатів, особливо ті, які мають меншу фінансову базу, мають труднощі в забезпеченні основних екологічних послуг.

Наслідки недостатньої уваги до місцевих екологічних функцій яскраво демонструє криза свинцевого забруднення у водопостачанні міста Флінт, штат Мічиган. Через брак належного регулювання й своєчасного втручання це призвело до масштабних витрат на відновлення системи, які значно перевищили б витрати на запобігання забрудненню [11]. Цей приклад підкреслює важливість надійного партнерства між федеральними, державними й місцевими органами влади у сфері охорони навколишнього середовища.

Особливо важливу роль місцеві органи влади відіграють у реалізації програм, пов'язаних із кліматичними змінами. Міста, такі як Сан-Франциско, Сіетл, Бостон, активно впроваджують ініціативи, спрямовані на зменшення викидів парникових газів, розширення використання відновлюваних джерел енергії та розвиток сталої міської інфраструктури. Часто ці ініціативи виникають

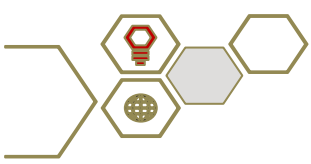
навіть за відсутності підтримки федерального уряду, демонструючи високий рівень автономності місцевих владних структур.

Ключовим елементом успіху локальних органів у реалізації екологічної політики є їхня здатність працювати безпосередньо з населенням. Місцеві громади активно залучаються до розробки екологічних програм, що не лише підвищує їхню ефективність, але й сприяє формуванню екологічної свідомості громадян. Крім того, місцеві уряди можуть краще реагувати на локальні потреби завдяки своїй близькості до громад.

Також основою для ефективного впровадження екологічної політики в США є співпраця між федеральними та локальними органами влади. Однак ця взаємодія не завжди є безпроблемною через складність економічних стимулів, регуляторних обмежень і політичного контексту.

Однією з ключових проблем є різниця у фінансових можливостях та ресурсах між штатами. Наприклад, Каліфорнія демонструє значну автономність і фінансову спроможність у реалізації екологічних програм, отримуючи понад 10 мільярдів доларів федерального фінансування через Закон про зниження інфляції 2022 року для проєктів водної стійкості, чистої енергетики та транспорту [10]. Водночас штати з меншою фінансовою базою, такі як Західна Вірджинія, мають значні труднощі у впровадженні навіть базових екологічних стандартів. Ця нерівність у ресурсах ускладнює забезпечення однакових результатів по всій країні.

Крім фінансових аспектів, труднощі виникають через різницю в політичних підходах. Деякі штати, такі як Нью-Йорк, активно перевищують федеральні стандарти, упроваджуючи суворіші екологічні регуляції. Інші, навпаки, намагаються мінімізувати федеральний вплив, уводячи компенсаційні заходи для зниження економічного тиску на місцевий бізнес [2]. Так, Західна Вірджинія використовує субсидії для виробників вугілля, компенсуючи витрати, пов'язані з федеральним податком на викиди [12]. Це демонструє, як штати можуть адаптувати політику відповідно до своїх пріоритетів, що часто створює суперечності між рівнями влади.

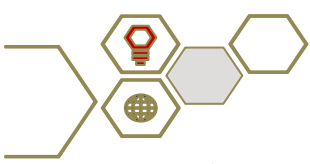
Одним із перспективних підходів до подолання цих викликів є концепція «бумерангового федералізму», за якою місцеві ініціативи можуть впливати на національну політику [13]. Наприклад, такі програми, як Cities for Climate Protection, сприяють локальній підзвітності за скорочення викидів парникових газів, створюючи основу для національних змін. Субнаціональні політики також можуть допомагати в упровадженні інноваційних рішень, як-от системи торгівлі викидами чи стандарти відновлюваної енергії, які демонструють значний потенціал для зниження викидів вуглекислого газу без шкоди для економіки.

Водночас існує ризик зворотної дії. Політична поляризація часто призводить до зростання опору федеральним ініціативам на місцевому рівні. Зокрема, у деяких штатах приймаються закони, що запобігають ухваленню міських заборон на фрекінг або інші локальні регуляції. Такі дії не лише зменшують автономність місцевих громад, але й уповільнюють перехід до стійких технологій.

Але всупереч цим проблемам, співпраця між федеральними й субнаціональними органами залишається критично важливою. Ефективна екологічна політика потребує врахування локальних потреб і стимулів, забезпечення справедливого розподілу ресурсів та підтримки партнерства між рівнями влади. Перспективними є підходи, що поєднують національні інвестиції з підтримкою місцевих ініціатив, таких як проєкти адаптації до кліматичних змін, розробка низьковуглецевих технологій та вдосконалення екологічної інфраструктури.

Застосування американського досвіду у сфері екологічної політики в Україні є перспективним, проте вимагає адаптації з урахуванням відмінностей правових систем і адміністративно-територіального устрою. Основою успішного впровадження такого досвіду є розвиток місцевого самоврядування, активна участь територіальних громад у формуванні екологічної політики та забезпечення необхідних ресурсів для її реалізації.

Американська модель співпраці між федеральними й субнаціональними органами влади демонструє ефективність у розподілі повноважень, де

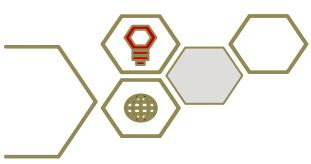

національний уряд встановлює загальні стандарти, а штати й громади адаптують їх до місцевих умов. Для України, яка перебуває в процесі децентралізації, цей підхід може стати джерелом натхнення. Наприклад, залучення територіальних громад до екологічного моніторингу та планування, як це робиться в США, сприяло б підвищенню обізнаності громадян і їхньої участі в розв'язанні екологічних проблем.

Важливо зазначити, що в українських реаліях значну роль відіграє законодавча база. Останні зміни, зокрема Закони України «Про оцінку впливу на довкілля» [14] та «Про стратегічну екологічну оцінку» [15], наближають державу до європейських стандартів і створюють основу для вдосконалення екологічного управління. Ці механізми мають потенціал для підсилення ролі місцевих органів влади в прийнятті рішень [16], подібно до американських штатів.

Для вдосконалення екологічної політики в Україні на основі американського досвіду необхідно чітко визначити підходи, які можуть бути адаптовані до українських реалій. Одним із таких рішень є впровадження механізму місцевого екологічного моніторингу. У США локальні органи влади, громади та неурядові організації активно співпрацюють у зборі й аналізі даних про стан довкілля, що дозволяє швидко реагувати на екологічні виклики. Для України це може бути реалізовано через створення регіональних екологічних центрів, які об'єднуюватимуть місцеву владу, громади й університети для спільного моніторингу довкілля.

Ще одним підходом є впровадження системи місцевих екологічних грантів і пільг. У США муніципалітети заохочують локальний бізнес і громади до реалізації зелених проєктів через надання грантів, податкових знижок або інших стимулів. В Україні це можна застосувати шляхом запровадження цільових субсидій для підприємств, які інвестують у відновлювані джерела енергії або зменшують свій екологічний слід. Наприклад, місцеві ради можуть створити програми підтримки для встановлення сонячних панелей або модернізації систем водопостачання.

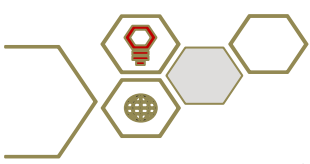
Також важливою є адаптація механізмів участі громад у прийнятті екологічних рішень. Так, в американській практиці громадські слухання, обговорення й консультації є обов'язковими для їхнього прийняття. В Україні можна зробити ці процеси прозорішими й доступнішими за допомогою цифрових платформ. Зокрема, створення онлайн-платформ для збору пропозицій і голосування щодо екологічних ініціатив може залучити більше громадян до формування місцевої політики.

Перспективним напрямом є також використання механізмів співфінансування проєктів. У США федеральний уряд часто співфінансує локальні ініціативи, що дозволяє громадам із меншими бюджетами реалізовувати масштабні екологічні проєкти. В Україні це може бути запроваджено через створення національного фонду екологічного партнерства, кошти якого розподілятимуться між регіонами для фінансування інфраструктурних і природоохоронних ініціатив.

Для подолання проблеми обмежених ресурсів українських громад пропонується залучати приватний сектор до співфінансування зелених ініціатив через механізми державно-приватного партнерства. Наприклад, проєкти очищення річок чи рекультивації земель можуть реалізовуватися за участю бізнесу, який отримає певні преференції або рекламу своєї екологічної відповідальності.

Лише за умови активної підтримки держави, упровадження сучасних технологій і залучення громад до прийняття рішень можливо досягти ефективного використання американського досвіду для покращення екологічної політики в Україні.

Висновки. Дослідження дозволило визначити ключові аспекти децентралізації в екологічній політиці США, які забезпечують її ефективну реалізацію на місцевому рівні. Основним чинником успіху є чіткий розподіл повноважень між федеральними, штатними та місцевими органами влади. Федеральний уряд установлює загальні стандарти та забезпечує фінансування, тоді як субнаціональні органи адаптують національну політику до специфічних

умов регіонів, що забезпечує гнучкість управління та врахування локальних потреб.

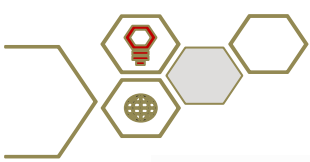
Аналіз кейсів демонструє, що значення мають фінансова спроможність, технологічні інновації та участь громад у реалізації екологічних програм. Ці аспекти формують основу для досягнення національних екологічних цілей. Наприклад, інвестиції в чисту енергетику, скорочення викидів, модернізація водопостачання та впровадження стандартів енергоефективності є результатом узгодженої роботи різних рівнів влади.

Адаптація американського досвіду потребує врахування місцевих умов, таких як обмеженість фінансових ресурсів, недостатня розвиненість громадянського суспільства та низький рівень екологічної свідомості. Необхідні структурні зміни в адміністративно-територіальному устрої, розвиток механізмів фінансування та активна участь населення в прийнятті екологічних рішень.

Таким чином, досвід США пропонує Україні цінні уроки для покращення децентралізації, розвитку екологічної інфраструктури та сталого природокористування. Для його успішного впровадження потрібен системний підхід, що включає активну співпрацю держави, місцевих органів влади, бізнесу та громадськості.

Список використаних джерел

1. Fischel W. Zoning and Land Use Regulation. B. Bouckaert and G. DeGeest, Encyclopedia of Law and Economics: Volume II. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2000. P. 403–442. URL: https://www.researchgate.net/publication/253375105_Zoning_and_land_use_regulation (date of access: 06.09.2024).
2. Datt D., Mehra M. Environmental Policy in a Federation with Special-Interest Politics and Inter-governmental Grants. *Environmental and Resource Economics*. 2016. Vol. 64 (4). P. 575–595. URL: https://www.researchgate.net/publication/273514435_Environmental_Policy_in_a_F

ederation_with_Special_Interest_Politics_and_Inter-Governmental_Grants (date of access: 06.09.2024).

3. Segerson K. Local Environmental Policy in a Federal System: An Overview. *Agricultural and Resource Economics Review*. 2020. Vol. 49, Special Issue 2. P. 196–208. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/agricultural-and-resource-economics-review/article/localenvironmental-policy-in-a-federal-system-an-overview/E96F7A3EDB7850AF1FDE1A6E337D56DF> (date of access: 06.09.2024).

4. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. Edited by S. M. Soares. MetaLibri Digital Library, 2007. P. 743. URL: https://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf (date of access: 06.09.2024).

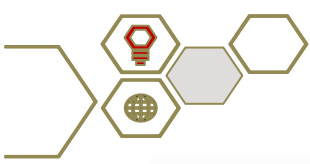
5. Oates E. An Essay on Fiscal Federalism. *Journal of Economic Literature*. 1999. Vol. 37, № 3. P. 1120–1149. URL: <https://www.jstor.org/stable/2564874> (date of access: 06.09.2024).

6. Ostrom E. A Polycentric Approach for Coping with Climate Change. *World Bank Policy Research Working Paper*. 2009. № 5095. P. 57. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1934353 (date of access: 06.09.2024).

7. Брюшкова Н.О., Удовиця О.Ф. Реалізація державної екологічної політики на рівні територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1406> (дата звернення: 06.09.2024).

8. Shobe W. Emerging Issues in Decentralized Resource Governance: Environmental Federalism, Spillovers, and Linked Socio-Ecological Systems. *Annual Review of Resource Economics*. 2020. Vol. 12. P. 259–279. URL: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurevresource-110319-114535> (date of access: 06.09.2024).

9. Алексєєнко І.Г. Екологічний федералізм США: субнаціональний та локальний вимір. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 317–

319. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/70> (дата звернення: 06.09.2024).

10. Smith H., James I. Newsom cuts \$2.9 billion from California climate programs, delays an additional \$1.9 billion. *Los Angeles Times*. 2024, Jan. 11. URL: <https://www.latimes.com/environment/story/2024-01-11/newsom-cuts-2-9-billion-from-california-climate-programs> (date of access: 06.09.2024).

11. Cohen S. The State and Local Role in Protecting America's Environment. *Columbia Climate School*. 2018, July 16. URL: <https://news.climate.columbia.edu/2018/07/16/state-local-role-protecting-americas-environment/> (date of access: 06.09.2024).

12. Shobe W., Burtraw D. Rethinking Environmental Federalism in a Warming World. *Climate Change Economics*. 2012. Vol. 3, № 4. P. 1–33. URL: <https://www.jstor.org/stable/climchanecon.3.4.02> (date of access: 06.09.2024).

13. Fisher D.R. Understanding the Relationship Between Sub-National and National Climate Change Politics in the United States: Toward a Theory of Boomerang Federalism. *Environment and Planning C: Government and Policy*. 2013. Vol. 31, № 5. P. 769–784. DOI: <https://doi.org/10.1068/c11186> (date of access: 06.09.2024).

14. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 29. ст. 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 06.09.2024).

15. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 16. ст. 138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19> (дата звернення: 06.09.2024).

16. Sidorova E., Dniprov O., Yunina M., Bobrishova L., Mkrtchian K. Administrative and legal principles of public control over the implementation of state policy in the humanitarian sphere. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11, № 56. P. 124–131. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.56.08.13> (date of access: 06.09.2024).